

ESPELEOLOGIA A COSTUR (1ª part)

Les cavitats del pla de la Bassa Roja

Per: Jesús Almela Agost – Espeleo Club Castelló.

Introducció:

El Espeleo Club Castelló es una entitat científic-esportiva dedicada a l'estudi de les Coves i Avencs de la província de Castelló. Dins d'aquest objectiu i en el àmbit territorial de Costur també ha realitzat al llarg dels anys una tasca de catalogació espeleològica, encara que molt espontània. Concretament es a finals de l'any 2007 quan es comencen a inventariar, catalogar i topografiar les diferents coves, abrics i avencs del terme de Costur. Des de la citada data fins ara han seguit bastants les eixides amb finalitat espeleològiques. Per a aquesta tasca ens ha seguit molt de profit el mapa de toponímia del terme. A continuació presentem la primera part del catàleg espeleològic de Costur que tractarà sobre les cavitats del pla de la Bassa Roja, actualment amenaçades per la imminent construcció de una cantera.

Vista parcial del pla

Localització:

El pla de la Bassa Roja es situa a 2 kilòmetres al sud-est de la població de Costur i a la dreta orogràfica de la rambla de la Viuda, a una altura de uns 400 metres.

Un poc sobre la zona:

El topònim Bassa Roja fa referència a una bassa situada en la zona més deprimida del pla, on després de la pluja s'embassa.

El pla ocupa una superfície de unes 16 hectàrees amb una forma el·líptica i unes dimensions aproximades de 550 x 350 metres.

La Vegetació es la típica mediterrània, amb predomini de coscoll, matissa i argilagues. També trobem alguns grups de petites carrasques i alguns pins.

Respecte a la bassa, esta situada sobre sediments rogencs, coneguts com a terra rossa, freqüents en zones de naturalesa calcària. La terra rossa es forme per el

reemplaçament mineral de la calcària, unes reaccions generen silicat d'alumini i de ferro en forma de cristalls d'argil·la. Aquests sediments afavoreixen la creació de escletxes, conductes i cavitats en la roca. La terra rossa esta present en tot el pla, situat principalment en la zona més baixa, que es on esta la «bassa».

Una particularitat del pla que el fa únic, es que es tracta d'una conca endorreica on l'aigua no te eixida directa a cap barranc ni a la Rambla, es a dir que les formes de desaigüe son subterrànies. El desaigüe de la zona després de pluja es realitza per infiltració de les roques i més concretament d'un petit engolidor situat a uns 50 metres al sud de la bassa. Quan la bassa esta plena, l'aigua rebossa per un lateral i es dirigeix a un lloc situat un poc mes baix, que es on esta situat el citat engolidor.

El pla es considera una formació càrstica, es a dir de naturalesa calcària. Aquesta forma es coneguda com a dolina, que atenent a la seva inclinació es del tipus cubeta, ja que presenta les voreres del pla amb una inclinació inferior a 10°. El desnivell entre la seva part superior o voreres i el punt més Baix es d'uns 15 metres.

Respecte a la geologia, el pla es desenvolupa en calcàries aptenienses-gargasienses del cretàcic inferior. Aquesta calcària te moltes fissures per on l'aigua s'engoleix després de la pluja. Algunes d'aquestes fissures son suficientment grans per a permetir entrar a un espeleòleg, que son les cavitats que presentem a continuació.

Les cavitats del pla de la Bassa Roja:

Avenc de la Bassa Roja-1

Cavitat situada a l'Est de la bassa, a uns 50 metres. La boca de la cavitat fou desobstruïda fa uns anys. La boca té unes dimensions de 1,5 x 2 metres que es desembolupa en la terra rossa i davalla 3 metres, arribant a una petita sala. Es una cavitat petita i de escasa importància.

Boca de l'Avenc de la Bassa Roja-31

Cova de la Bassa Roja-2

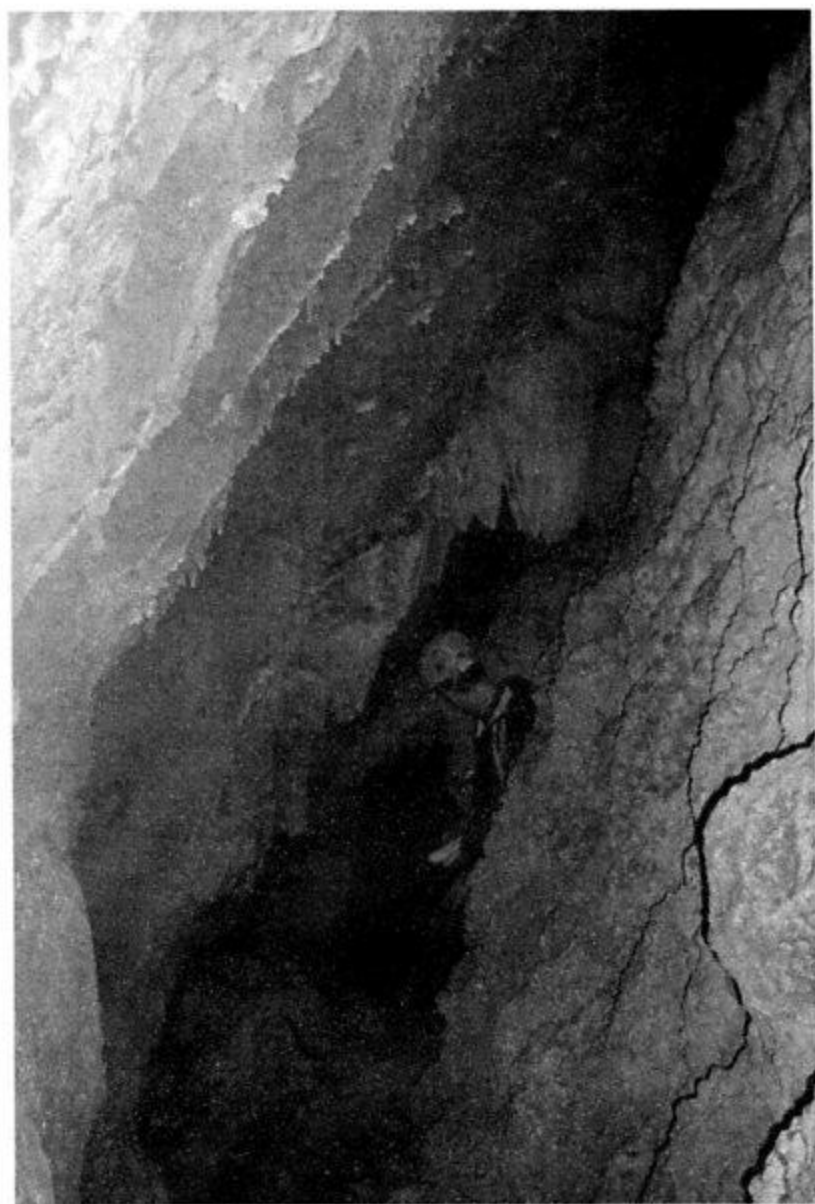
Situada al sud-est del pla, en la capçalera del barranc del sabinar. La boca de la cavitat es circular, semblant a un cau. Penetra en estreta gatera i rampa uns metres, fins arribar a una petita saleta on ens podem posar drets. Aquí trobem una escletxa molt estreta i d'accés impossible.

Avenc de la Bassa Roja-3

Situada prop de la cavitat número-2, a uns 40 metres al oest i a major altura. La boca es estreta i té un pou d'entrada de 6 metres que s'eixampla després de la petita boca. La cavitat continua per una escletxa que baixa uns metres fins on acaba. Baixant, a l'esquerra, també trobem un petit pouet de secció circular.

En aquesta cavitat podem trobar algunes mostres de estacatites i estalagmites.

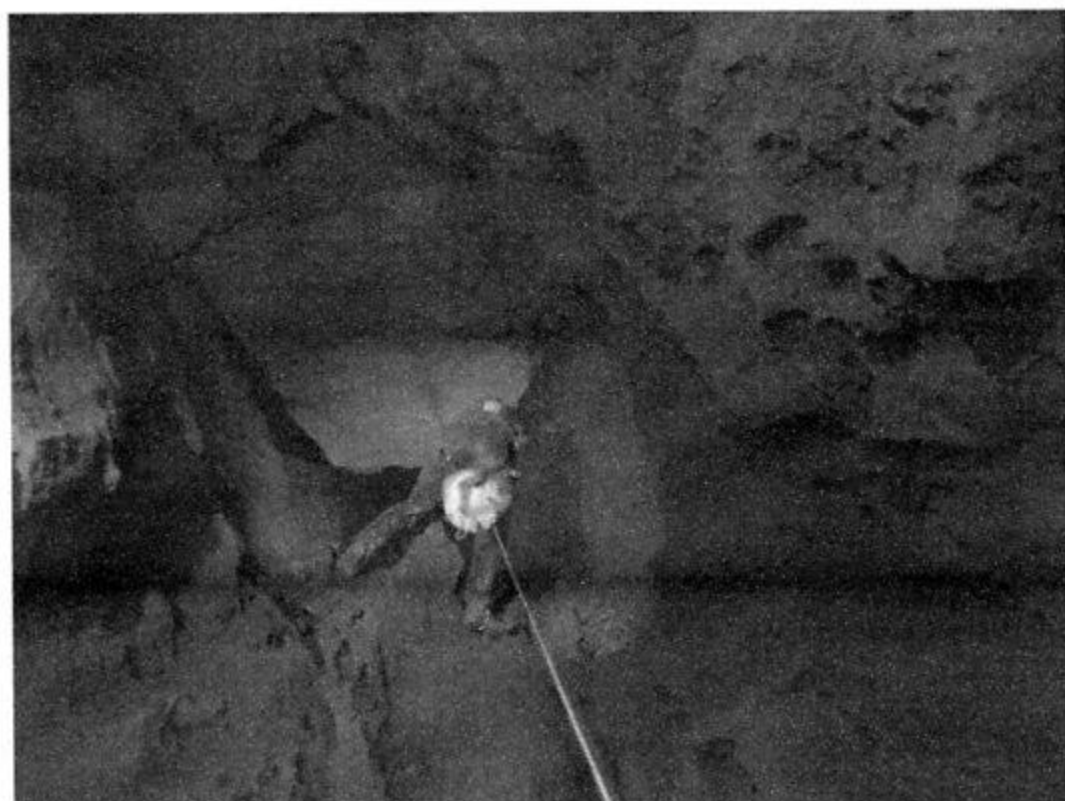
La profunditat es de 17 metres i el recorregut de 37 metres.

Avenc de la Bassa Roja-3

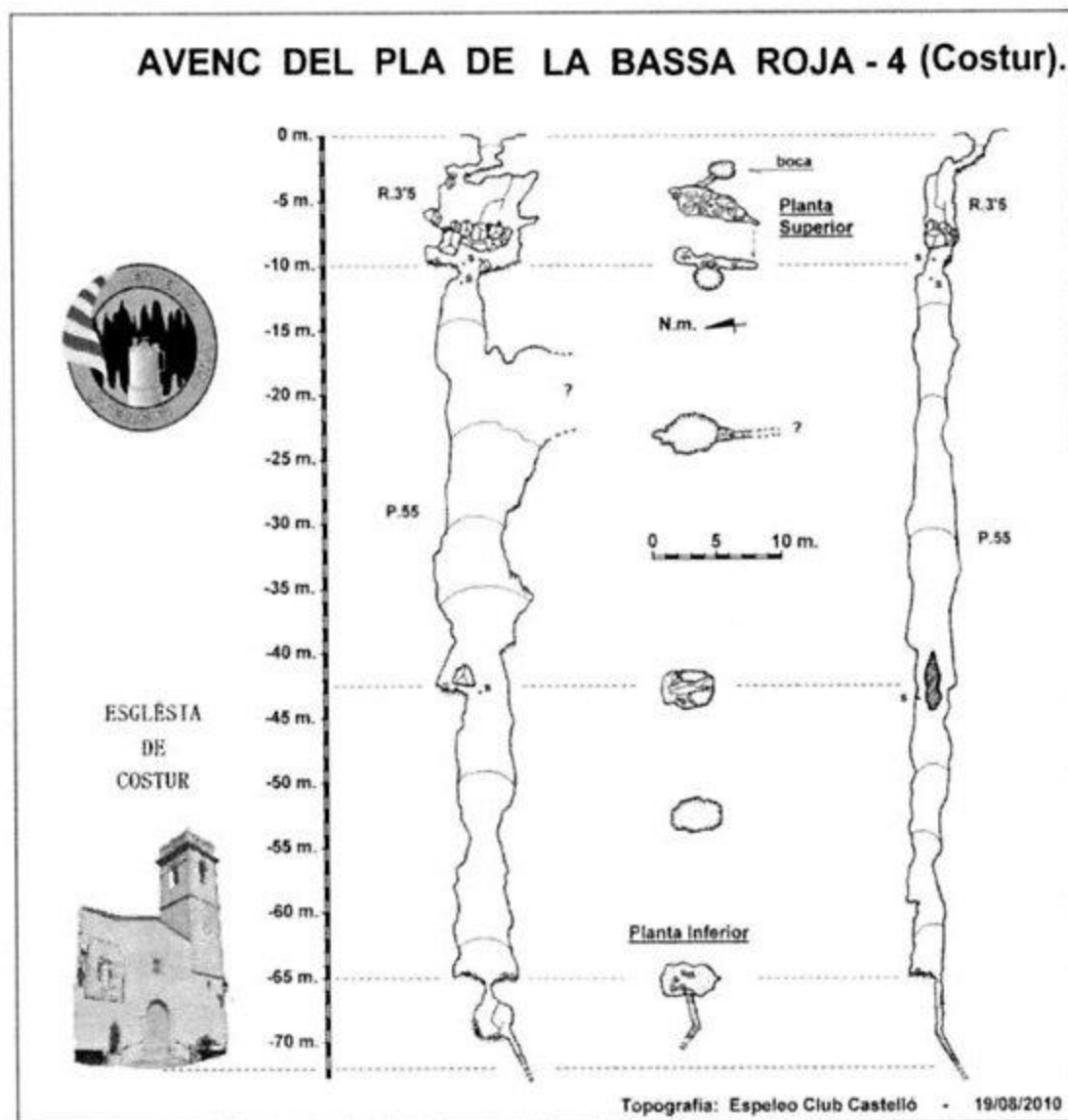
Avenc de la Bassa Roja-4

Situada en l'extrem oest del pla, en una zona amb alguns enfonsaments i que forma una petita depressió. La boca de la cavitat es localitza amagada entre el coscoll. L'entrada a aquest important avenc estava totalment tapada per pedres i va tindre que ser desobstruïda per un membre de l'E.C.C. en febrer de 2010. Per tant la boca es estreta i a poc de entrar té una estreta gatera que dona pas a un petit graó de 3,5 metres que ens deixa en una saleta. D'aquesta saleta baixem entre uns blocs i arribem a la part superior d'un gran pou de 55 metres.

Gran pou en la cavitat número-4

Aquest pou es regular amb un diàmetre aproximat de 3 metres. Baix del pou hi ha una petita escletxa que als pocs metres s'estreta molt. En aquesta zona hi ha el fenomen de la hipoxia, que vol dir ausencia de oxigen i que fa que la respiració siga d'un mode més forçat. Aquest fenomen es poc usual. A la província de Castelló mai s'havien tingut notícies d'hipoxia fins ara, amb el descobriment d'aquest avenc.

Topografia de la cavitat, comparada amb l'església de Costur

Avenc de la Bassa Roja-5

Cavitat situada a uns 30 metres al nord de la cavitat número-4, en un enfonsament entre grans blocs.

La boca d'aquesta cavitat va ser desobstruïda en octubre de 2010, per tant aquest avenc es inèdit,

mai ningú havia entrat abans. Després de l'enfonsament entre blocs trobem un estret pas vertical al que segueix un graó de 4 metres que arriba a una petita saleta. Desde aquesta saleta davalla un pou de 20 metres molt ample, amb uns 4 metres de diàmetre. La base del pou es un estanca de 3,5 x 4 metres on finalitza la cavitat. Aquest avenc presenta abundants formes de dissolució i erosió, ja que es tracta d'un antic engolidor del pla. La profunditat de l'avenc es de 28 metres.

Pou de 20 metres a l'avenc de la Bassa Roja-5

aigües estiga relacionada amb el pla de la Bassa Roja. Es a dir, que el pla funciona com a captador d'aigua després de fortes llevantades i que subterraneament l'aigua reapareix en el Ullal dels Villomos.

L'ullal dels Villomos en activitat

Com a curiositat relacionada amb el pla de la Bassa Roja també podem citar el coco de Bassa Roja o coco Calderis, situat en l'extrem nord-oest del pla, en la caiguda cap al barranc del Fornet.

Esta format per dos cocons oberts naturalment en la roca i on s'acumula l'aigua. En temps pasats, quant la gent treballava al camp, aquestos cocons eren cuidats i l'aigua del interior era utilitzada per beure.

-COORDENADES: Proyección U.T.M. Datum Europeo 1979 (30T)

Cavitat / lloc	X (longitud)	Y (latitud)	Z (altura)
BR-1	742302	4443397	387
BR-2	742374	4443211	390
BR-3	742337	4443199	397
BR-4	742054	4443184	390
BR-5	742048	4443216	391
Bassa Roja	742246	4443415	386
Engolidor	742281	4443380	385
Ullal dels Villomos	743203	4443345	150
Coco de Bassa Roja	741880	4443332	385

Respecte al projecte de la tultura cantera podem dir que l'estiu passat vam observar unes perforacions en diferents zones del pla. En dos d'aquestes perforacions hem sondejat donat com a resultat una fondària de 34 metres i als 23 metres hi havia el nivell freàtic, es a dir aigua.

BIBLIOGRAFIA:

-Aragon Balaguer, David. Dolinas, su origen y clasificación. BERIG, Mayo, 1997.

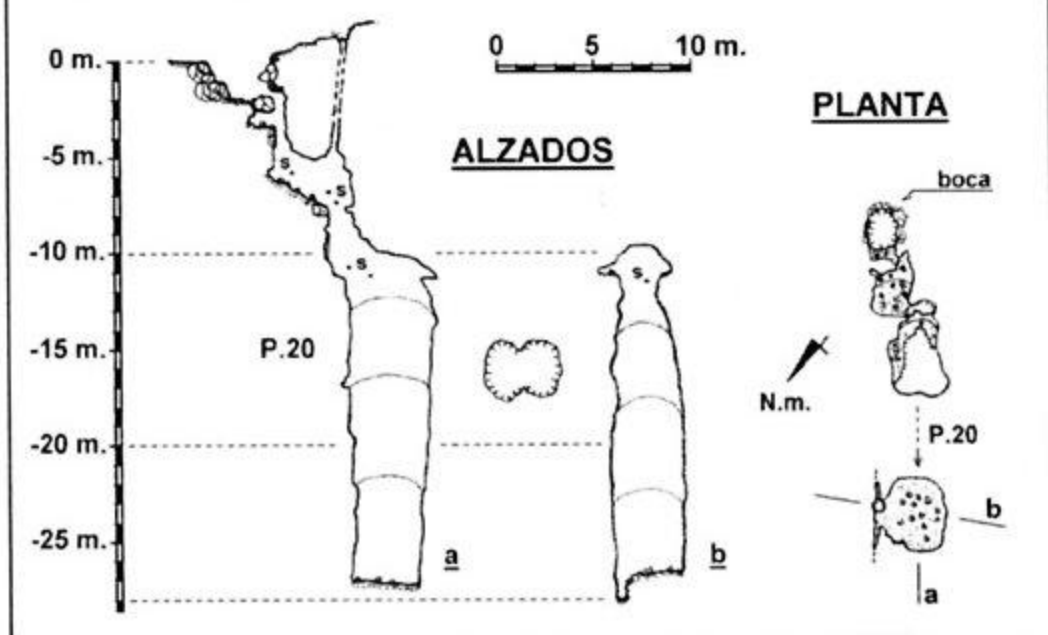
-Merino, E., Alman, B., Génesis conjunta de la terra rossa y del karst: La inesperada geodinámica química impulsada por polvo disuelto. 2008.

(<http://espeleobloc.blogspot.com/2008/08/terra-rossa-i-carst.html>)

-Ribés Pallarés, Josep-Miquel, Toponímia dels pobles valencians: Costur (L'Alcalatén). Acadèmia Valenciana de la Llengua. Secció d'onomàstica. 2006

AVENC DEL PLA DE LA BASSA ROJA - 5 (Costur).

Topografia: Espeleo Club Castelló - 01/11/2010

Topografia de l'Avenc número-5

A més de les cavitats també cal citar un element hidrològic important: l'Ullal dels Villomos, situat al marge dret de la rambla de la Viuda i proper al llit de la rambla.

Aquesta sorgència expulsa aigua després de fortes plujes, formant unes cascades que baixen fins el llit de la rambla. Es possible que aquesta eixida de